

Ostatni miesiąc minionego roku sprzyjał inwestującym w fundusze akcji, jednak wraz z początkiem stycznia serca inwestorów zdrzętały po kilku sesjach silniejszych spadków. Przepena na szczęście nie trwała długo, jednak do zdecydowanego powrotu wzrostów wciąż jeszcze daleko. W zmiennej sytuacji rynkowej szczególnie cenny jest dostęp do elastycznych narzędzi, odpowiednich w różnych warunkach rynkowych. W styczniu Skandia wzbogaciła ofertę o szereg interesujących rozwiązań, w tym o fundusz umożliwiający osiągnięcie zysków w trakcie spadków polskiego rynku akcji. Zachęcamy do zapoznania się z nowościami w naszej ofercie, przedstawionymi w dalszej części podsumowania miesiąca.

Zwracamy przy tym uwagę, iż część nowo oferowanych rozwiązań przeznaczona jest dla inwestorów znających zasady funkcjonowania rynku kapitałowego i akceptujących podwyższone ryzyko inwestycyjne. Wszystkich tych, którzy preferują wykorzystanie gotowych rozwiązań, nie wymagających samodzielnego monitorowania sytuacji rynkowej oraz bieżącego podejmowania decyzji inwestycyjnych, zachęcamy do korzystania z przygotowywanych okresowo promocji dotyczących składek dodatkowych.

Michał Janik

Doradca Inwestycyjny Skandia Życie TU S.A.

I. Podsumowanie minionego miesiąca

- Rada Polityki Pieniężnej w grudniu nie zmieniła poziomu stóp procentowych, pozostawiając główną stopę na poziomie 3,5%. W styczniu RPP dokonała jednak pierwszej od czerwca 2009 roku podwyżki stóp – podnosząc główną stopę do 3,75%.
- Rynki akcji pozostawały pod naprzemiennym wpływem obaw o kondycję finansową zadłużonych krajów europejskich oraz optymistycznych danych gospodarczych napływających przede wszystkim z USA, ale także z Niemiec.
- W Polsce rozgorzała dyskusja nad reformą systemu emerytalnego, która w praktyce oznacza stopniowy demontaż obecnego systemu oraz sięganie przez rząd po pieniądze gromadzone w OFE przez przyszłych emerytów. Polacy póki co uniknęli jednak wariantu węgierskiego, czyli zamachu na dotychczas zgromadzone środki w OFE.
- Klienci funduszy inwestycyjnych wpłacili w grudniu do funduszy o 450 mln zł więcej, niż z nich wypłacili, przy czym główny strumień pieniądza płynął do funduszy akcyjnych oraz rynku pieniężnego. Na przeciwnym biegunie znalazły się fundusze obligacji rozliczane w PLN.
- Hossa na rynku surowcowym umożliwiła w końcówce 2010 roku osiągnięcie dobrych wyników funduszom inwestującym m.in. na rynku surowców żywnościowych lub metali przemysłowych, choć umacniający się polski złoty przełożył się na obniżenie stóp zwrotu funduszy zagranicznych, szczególnie tych rozliczanych w USD.

II. Wyniki funduszy

wyniki i notowania w EUR
wyniki i notowania w USD

Fundusze dostępne w aktualnej ofercie Skandii w grudniu

	kod	waluta wewnętrzna	stopa zwrotu w walucie wewnętrznej	stopa zwrotu w walucie w PLN
I. Fundusze akcji krajów rozwijających się				
Fundusze akcji polskich – dużych spółek				
Allianz FIO subfundusz Allianz Akcji	ALL3	PLN	1,09%	1,09%
DWS Polska Akcji Dużych Spółek	DWS3	PLN	4,85%	4,85%
SKARBIEC FIO Subfundusz Akcji SKARBIEC-AKCJA	SKAR3	PLN	5,19%	5,19%
Fundusze akcji polskich – małych i średnich spółek				
Allianz FIO subfundusz Allianz Akcji Małych i Średnich Spółek	ALL1	PLN	4,05%	4,05%
Aviva Investors Małych Spółek	CU1	PLN	7,21%	7,21%
Noble Funds FIO Subfundusz Noble Fund Akcji Małych i Średnich Spółek	NB4	PLN	3,65%	3,65%
UniAkcje Małych i Średnich spółek	UNK6	PLN	0,95%	0,95%
Fundusze akcji polskich – uniwersalne				
Arka Akcji FIO	ARKA3	PLN	2,16%	2,16%
Aviva Investors FIO Subfundusz Aviva Investors Polskich Akcji	CU3	PLN	6,43%	6,43%
ING Parosol FIO Subfundusz Akcji	ING3	PLN	4,75%	4,75%
Legg Mason Akcji FIO	KAHA2	PLN	4,20%	4,20%
Noble Funds FIO Subfundusz Noble Fund Akcji	NB3	PLN	6,00%	6,00%
Pioneer FIO Subfundusz Pioneer Akcji Polskich	PIO3	PLN	1,71%	1,71%
Novo FIO Subfundusz Novo Akcji	SEB3	PLN	3,38%	3,38%
UniFundusze FIO subfundusz UniKorona Akcje	UNK3	PLN	3,56%	3,56%
Fundusze akcji – Europa – kraje rozwijające się				
BlackRock Global Funds - Emerging Europe Fund	ML3	EUR	5,33%	2,41%
Arka BZ WBK Akcji Środkowej i Wschodniej Europy	ARKA1	PLN	2,38%	2,38%
Fundusze akcji – Świat – kraje rozwijające się				
HSBC GIF Chinese Equity	HSBC1	USD	-1,08%	-6,34%
HSBC GIF Global Emerging Markets Equity	HSBC3	USD	6,68%	1,00%
HSBC GIF Indian Equity	HSBC4	USD	5,90%	0,26%
ING FIO Rosja EUR	ING5	PLN	3,98%	3,98%
BlackRock Global Funds - Latin American Fund	ML7	USD	4,91%	-0,68%
Schroder International Selection Fund Emerging Markets	SCH3	USD	7,41%	1,69%
Templeton Emerging Markets Fund	TEMP1	USD	7,33%	1,61%
Templeton Asian Growth Fund	TEMP3	USD	4,82%	-0,76%
Templeton BRIC Fund	TEMP4	USD	7,28%	1,57%
Templeton Frontier Markets	TEMP7	USD	5,20%	-0,40%
II. Fundusze akcji krajów rozwiniętych				
Fundusze akcji – Europa Zachodnia				
Credit Suisse MultiFund (Lux) Equity Europe	CS2	EUR	4,42%	1,52%
HSBC GIF Euroland Equity Smaller Companies	HSBC2	EUR	11,34%	8,25%
JB Europe Small & Mid Cap Stock Fund	JB2	EUR	8,88%	5,85%
JPMorgan funds - Europe Equity Fund	JPM1	EUR	6,21%	3,26%
JPMorgan Funds - Europe Dynamic Fund	JPM2	EUR	5,54%	2,61%
Skandia European Best Ideas Fund	SKAN7	EUR	7,66%	4,67%
Fundusze akcji – USA				
BlackRock Global Funds - Global Opportunities Fund	ML1	USD	6,48%	0,81%
BlackRock Global Funds - US Basic Value Fund	ML2	USD	7,74%	2,00%
Skandia US All Cap Value Fund	SKAN5	USD	6,21%	0,55%
Fundusze akcji – Świat rozwinięty				
Alliance Bernstein - Global Growth Trends Portfolio	ACM1	USD	6,40%	0,74%
BlackRock Global Funds - Japan Small & MidCap Opportunities Fund	ML4	USD	8,65%	2,86%
Schroder International Selection Fund Japanese Equity	SCH4	USD	7,14%	1,44%
Skandia Pacific Equity Fund	SKAN4	USD	6,63%	0,95%
Templeton Growth (Euro) Fund	TEMP2	EUR	4,76%	1,85%
III. Fundusze rynku pieniężnego				
Fundusze polskiego rynku pieniężnego				
ING Parosol FIO Subfundusz Gotówkowy	ING4	PLN	0,25%	0,25%
Legg Mason Pieniężny FIO	KAHA4	PLN	-0,04%	-0,04%
Noble Funds FIO Subfundusz Noble Fund Skarbowy	NB2	PLN	0,38%	0,38%
Pioneer FIO Subfundusz Pioneer Pieniężny	PIO0	PLN	0,39%	0,39%
SKARBIEC FIO Subfundusz Pieniężny SKARBIEC-KASA	SKAR4	PLN	0,31%	0,31%
UniFundusze FIO subfundusz UniKorona Pieniężny	UNK4	PLN	0,30%	0,30%
UniWIBID SFIO	UNK5	PLN	0,39%	0,39%
IV. Fundusze obligacji				
Fundusze obligacji polskich				
Arka BZ WBK Obligacji FIO	ARKA2	PLN	0,55%	0,55%
BPH FIO Subfundusz Obligacji 2	BPH1	PLN	1,34%	1,34%
Aviva Investors FIO Subfundusz Aviva Investors Obligacji	CU2	PLN	0,65%	0,65%
DWS Polska FIO Dłużnych Papierów Wartościowych	DWS2	PLN	0,51%	0,51%
ING Parosol FIO Subfundusz Obligacji	ING2	PLN	0,73%	0,73%
Legg Mason Obligacji FIO	KAHA3	PLN	0,79%	0,79%
Pioneer FIO Subfundusz Pioneer Obligacji Plus	PIO2	PLN	1,81%	1,81%
UniFundusze FIO subfundusz UniKorona Obligacje	UNK2	PLN	0,89%	0,89%
Fundusze obligacji europejskich				
Templeton European Total Return Fund	TEMP5	EUR	0,45%	-2,34%
Fundusze obligacji USA				
JB Dollar Bond Fund	JB1	USD	-1,29%	-6,55%
Skandia Total Return USD Bond Fund	SKAN2	USD	-1,36%	-6,61%
Fundusze obligacji – Świat rozwijający się				
Schroder International Selection Fund Emerging Markets Debt Absolute Return	SCH5	PLN	1,04%	1,04%
Skandia Emerging Market Debt Fund	SKAN3	USD	0,02%	-5,31%
Globalne fundusze obligacji				
Templeton Global Total Return Fund	TEMP6	PLN	3,07%	3,07%
V. Fundusze - metale szlachetne				
BlackRock Global Funds - World Gold Fund	ML5	USD	6,61%	0,93%

kod	waluta wewnętrzna	stopa zwrotu w walucie wewnętrznej	stopa zwrotu w walucie w PLN
-----	----------------------	---------------------------------------	---------------------------------

VI. Fundusze alternatywne

JPMorgan Investment Funds - Highbridge Statistical Market			
Neutral Fund	JPM3	USD	2,94%
Superfund Trend BIS Powiązany FIO	SF1	PLN	15,42%

VII. Fundusze surowcowe

BPH FIO Subfundusz Globalny Żywności i Surowców	BPH6	PLN	8,18%
BlackRock Global Funds - World Mining Fund	ML6	USD	13,24%
Skandia Alternative Investments Fund	SKAN6	USD	1,65%

VIII. Fundusze nieruchomości

Schroder International Selection Fund Global Property Securities			
	SCH2	EUR	5,36%

IX. Fundusze globalnej dywersyfikacji

Credit Suisse MultiFund (Lux) Constellation Global	CS1	EUR	3,50%
Noble Funds FIO subfundusz Noble Fund Global Return	NB5	PLN	2,69%

X. Fundusze „gwarantowane”

Fundusz Skandia Euro Gwarantowany 2020	SEG2020	EUR	-2,02%
Fundusz Skandia Euro Gwarantowany 2021	SEG2021	EUR	-2,36%
Fundusz Skandia Euro Gwarantowany 2022	SEG2022	EUR	-2,44%
Fundusz Skandia Euro Gwarantowany 2023	SEG2023	EUR	-2,81%
Fundusz Skandia Euro Gwarantowany 2024	SEG2024	EUR	-2,53%
Fundusz Skandia Euro Gwarantowany 2025	SEG2025	EUR	-2,13%

XI. Portfele modelowe

Portfel Modelowy Zrównoważony	PM1	PLN	3,08%
Portfel Modelowy Stabilnego Wzrostu	PM2	PLN	2,07%
Portfel Modelowy Akcyjny	PM3	PLN	4,36%
Portfel Modelowy Aktywnej Alokacji	PM4	PLN	3,78%

XII. Zmiany kursów walut

USD/PLN	-5,32%
EUR/PLN	-2,78%
WIG	4,69%
WIG20	5,08%

Źródło: Analizy OnLine, TFI, Skandia.

Prezentowana klasyfikacja funduszy do poszczególnych grup jest jedynie pomocnicza i została dokonana w oparciu o subiektywne kryteria zastosowane przez Skandia Życie TU SA.

III. Widoki na przyszłość

- Nowy rok rozpoczął się w zmiennych nastrojach. Wzrosty cen akcji spółek chemicznych, cen surowców, dobre wskaźniki nie tylko wiodących gospodarek światowych, lecz także polskiej (wysoka dynamika produkcji przemysłowej), nakładają się na lokalne informacje o znacznym ograniczaniu wydatków inwestycyjnych finansowanych z kasy państwa, początek cyklu podwyżek stóp procentowych czy próby demontażu systemu emerytalnego oraz czynniki zewnętrzne, takie jak zacieśnianie polityki monetarnej w Chinach czy ryzyko kolejnych „pożarów” w południowych krajach strefy euro. Pomimo to, dominującym scenariuszem na 2011 rok pozostaje kontynuacja ruchu wzrostowego, jednak zmienność (wahania) cen także może ulec wyraźnemu zwiększeniu.
- Oczekiwania analityków są niepokojąco jednomyślne – większość obserwatorów rynku oczekuje wzrostów cen akcji w 2011 roku. Taka jednomyślność może skłaniać do ostrożności w agresywnym inwestowaniu w fundusze akcji, gdyż jak pokazuje historia, większość często nie ma racji. Dla polskiego rynku akcji dodatkowym hamulcem we wzrostach w najbliższym czasie mogą się okazać szczegóły zmian dotyczących przyszłości OFE (w zakresie limitów inwestycyjnych).
- 2011 rok powinien być kolejnym rokiem sprzyjającym funduszom akcji, jednak prawdopodobnie nie będzie to rok łatwych zysków. W mniej korzystnym otoczeniu mogą poruszać się zarządzający funduszami obligacji polskich – może to być okres relatywnie lepszy dla produktów niszowych (w skali polskiego rynku funduszy) z tego segmentu, np. aktywnie inwestujących w papiery dłużne emitowane przez przedsiębiorstwa.

IV. Alokacja aktywów

Na podstawie czynników wskazanych w punktach I-III, uzasadnione jest rozważenie poniższych decyzji inwestycyjnych w stosunku do poszczególnych kategorii instrumentów finansowych:

1. Fundusze akcyjne

(„ryzykowna część portfela”):

Utrzymywanie agresywnej (bardzo wysokiej) alokacji w fundusze akcyjne jest strategią obciążoną podwyższonym ryzykiem – m.in. ze względu na możliwe zwiększone wahania jednostek tych funduszy. Wydarzenia na rynku kapitałowym z ostatnich miesięcy stwarzają jednak okazję do utrzymywania zwiększonej ekspozycji w fundusze akcyjne.

Bieżąca alokacja:

Nie zmienia się wiodący scenariusz rynkowy, którym pozostaje kontynuacja ruchu wzrostowego. Zachowanie rynków akcji może być jednak coraz bardziej nerwowe, ponadto ciągle aktualne jest zagrożenie związane z pompowaniem baniek spekulacyjnych za sprawą kreowania taniego pieniądza przez FED. Tym samym, ekspozycja na rynki akcji oraz surowcowe, pomimo iż w dalszym ciągu znacząca, powinna być skorygowana przez filtr w postaci profilu ryzyka inwestora.

Oznacza to, że pomimo faktu, iż najlepsze wyniki inwestycyjne powinny w dalszym ciągu przynosić strategie oparte o akcje (szczególnie z wykorzystaniem funduszy akcji rynków rozwijających się), nawet agresywni inwestorzy powinni unikać nadmiernego podejmowania ryzyka.

Jak zwykle przypominamy, iż nerwowe zmiany alokacji portfela nie są wskazane. Próba wychodzenia w całości z części akcyjnej w oczekiwaniu na „uchwycenie góry” bądź gwałtowne, agresywne nabywanie funduszy akcji w oczekiwaniu na „złapanie dołka” jest działaniem częściowej przynoszącym straty, niż zyski.

2. Instrumenty dłużne

(„bezpieczna część portfela”):

Utrzymywanie istotnej alokacji w fundusze dłużne (obligacji, rynku pieniężnego) powinno pozwolić na stabilizację osiąganych wyników i ochronę wartości portfela na wypadek ewentualnego powrotu tendencji spadkowej na rynkach akcji.

Bieżąca alokacja:

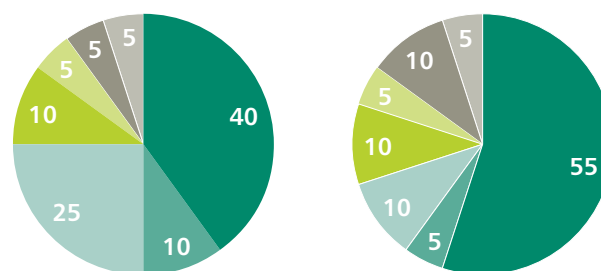
Podtrzymujemy dość długo wyrażany pogląd, iż w najbliższym czasie fundusze skoncentrowane na inwestycjach w polskie obligacje skarbowe mogą nie osiągać tak dobrych rezultatów, jak miało to miejsce w lutym i marcu 2010 roku. Dodatkowo, w przypadku ewentualnego pogorszenia sentymentu wobec zadłużonych krajów europejskich polskie obligacje skarbowe mogą znaleźć się pod presją sprzedających.

Należy pamiętać, iż w przypadku inwestorów o niższej skłonności do podejmowania ryzyka, główną pozycję bezpiecznej części portfela powinny stanowić fundusze rynku pieniężnego, lokujące jak najmniejszy odsetek środków w instrumenty emitowane przez przedsiębiorstwa (a koncentrujące się na instrumentach skarbowych). W przypadku zagranicznych funduszy dłużnych, elementem znacznie zwiększającym ryzyko inwestycji i w dużym stopniu wpływającym na jej ostateczny wynik wyrażony w polskim złotym mogą być wahania kursów walutowych.

V. Alokacja aktywów – przykładowe portfele

Poniższe zestawienia obrazują przykładowy skład portfeli konstruowanych na bazie informacji przedstawionych w niniejszym materiale, zbudowanych przy uwzględnieniu profilu ryzyka inwestora.

Inwestor o **niższej** skłonności do ryzyka: Inwestor o **wyższej** skłonności do ryzyka:

dane w procentach

- Fundusze akcji polskich
- Fundusze obligacji polskich
- Fundusze polskiego rynku pieniężnego
- Fundusze akcji zagranicznych
- Fundusze obligacji zagranicznych
- Fundusze surowcowe
- Pozostałe fundusze

VI. Nowości w ofercie Skandii

18 stycznia 2011 roku Skandia wprowadziła do oferty nowe fundusze, otwierając nowe, atrakcyjne możliwości inwestycyjne. Poza kolejną serią funduszu SEG, wszystkie nowo wprowadzone fundusze są wyceniane w polskim złotym i w większości koncentrują się na rynku akcji. Oprócz wzbogacenia oferty skierowanej dla osób chcących samodzielnie kształtować wartość swoich inwestycji, rozszerzą one zakres możliwości inwestycyjnych dostępnych dla usług zarządzania portfelami, jak. np. portfele modelowe.

• Idea Parasol FIO Idea Akcji Subfundusz

Osiągający znakomite wyniki w rankingach fundusz inwestujący na rynku akcji. Minimum 60% aktywów stanowią będą papiery wartościowe dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym w Polsce lub państwie należącym do OECD. Pozostała część środków będzie inwestowana w papiery dłużne i wiarygodności pieniężne o terminie wymagalności nie dłuższym niż rok. Do 40% aktywów funduszu będzie lokowanych za granicą: w Europie, obu Amerykach oraz Azji.

• Idea Premium SFIO

Osiągający znakomite wyniki w rankingach fundusz inwestujący na rynku pieniężnym. Aktywa są lokowane w emitowane lub wystawiane przez podmioty posiadające wysoką wiarygodność kredytową: krajowe i zagraniczne dłużne papiery wartościowe, wiarygodności pieniężne o terminie wymagalności nie dłuższym niż jeden rok, waluty, certyfikaty depozytowe. Średni ważony wartością rynkową inwestycji termin do wykupu portfela aktywów funduszu nie powinien przekraczać 360 dni. Uwaga! Wysoki poziom aktywów emitowanych przez instytucje inne niż Skarb Państwa ma wpływ na wyższe ryzyko inwestycji w fundusz, pomimo jego przynależności do postrzeganej jako bezpieczna grupy funduszy rynku pieniężnego.

• Noble Funds SFIO subfundusz Noble Fund Africa

Interesująca alternatywa dla funduszy akcji krajów rozwijających się, czyli także inwestujących na rynku polskim. Fundusz pośrednio inwestuje aktywa głównie w akcje spółek mających siedzibę lub prowadzących przeważającą część swojej działalności w państwach afrykańskich położonych na północ od równika.

• Quercus Parasolowy SFIO Subfundusz Quercus Agresywny

Osiągający znakomite wyniki w rankingach fundusz inwestujący na rynku akcji. Fundusz inwestuje głównie w instrumenty akcyjne (od 50% do 100%, w tym akcje nabywane w ramach pre-IPO - od 0% do 10%). Do 50% portfela inwestycyjnego może inwestować w zagraniczne instrumenty akcyjne. Od 0% do 50% inwestuje w instrumenty dłużne, zaś od 0% do 10% może inwestować w tytuły uczestnictwa innych funduszy. Od 0% do 50% fundusz może inwestować w zagraniczne instrumenty dłużne.

• Quercus Parasolowy SFIO Subfundusz Quercus lev

Fundusz dedykowany m.in. inwestorom chcącym dokonywać agresywnych inwestycji na polskim rynku akcji, oczekującym wzrostu tego rynku. Fundusz wykorzystuje inwestycje w kontrakty terminowe na indeks WIG20 (na długą pozycję). Pozostałe środki, które nie będą ulokowane w kontrakty terminowe, zostaną zainwestowane w instrumenty dłużne (do 90%) oraz inne środki finansowe. Do 20% aktywów może zostać ulokowane w instrumenty akcyjne. Uwaga! Jest to fundusz podwyższonego ryzyka. W typowych warunkach fundusz osiąga wzrost zbliżony do dwukrotności wzrostu indeksu WIG20, ale też spadek zbliżony do dwukrotności spadku WIG20 w przypadku spadku tego indeksu! Fundusz nie chroni przed stratami w przypadku spadku indeksu WIG20!

• Quercus Parasolowy SFIO Subfundusz Quercus short

Fundusz dedykowany m.in. inwestorom chcącym dokonywać agresywnych inwestycji na polskim rynku akcji, oczekującym spadku tego rynku. Fundusz wykorzystuje inwestycje w kontrakty terminowe na indeks WIG20 (na krótką pozycję). Pozostałe środki, które nie będą ulokowane w kontrakty terminowe, zostaną zainwestowane w instrumenty dłużne (do 90%) oraz inne środki finansowe. Do 20% aktywów może zostać ulokowane w instrumenty akcyjne. Uwaga! Jest to fundusz podwyższonego ryzyka. W typowych warunkach wynik osiągnięty przez fundusz jest zbliżony do wartości przeciwnej wobec zmiany indeksu WIG20. Fundusz nie chroni przed stratami w przypadku wzrostu indeksu WIG20!

• Fundusz Skandia Euro Gwarantowany 2026

Kolejna seria znanego klientom Skandii funduszu „SEG”, który oferuje gwarancję wpłaconego kapitału oraz wypracowanych zysków (zgodnie ze szczegółowymi zapisami prospektu) w dniu wygaśnięcia funduszu. Walutą funduszu jest euro.

Zastrzeżenia prawne:

Niniejszy dokument został przygotowany przez Skandia Życie Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. (Skandia) zgodnie ze stanem na dzień 18.01.2011 r. i jest przeznaczony wyłącznie dla pracowników Skandii, Agentów Ubezpieczeniowych wykonujących czynności agencyjne na rzecz Skandii oraz Klientów Skandii. Publikowanie w jakiegokolwiek formie oraz udostępnianie niniejszego opracowania w części lub całości innym osobom lub podmiotom wymaga zgody ze strony Skandii. Materiał został przygotowany na podstawie informacji publicznie dostępnych i źródeł uznanych przez Skandię za wiarygodne, ale Skandia nie gwarantuje i nie może zapewnić o ich dokładności, kompletności i wiarygodności. Niniejszy dokument ma charakter wyłącznie informacyjny i nie stanowi wystarczającej podstawy do podjęcia jakiegokolwiek decyzji inwestycyjnej. Skandia rekomenduje zapoznanie się ze szczegółowymi zasadami zawarcia i wykonywania poszczególnych umów ubezpieczenia oferowanych przez Skandię, określonymi w odpowiednich Ogólnych Warunkach Ubezpieczenia oraz w innych dokumentach związanych z umową ubezpieczenia, w tym z opisem ryzyk związanych z inwestowaniem środków oraz wysokościami opłat pobieranych przez Skandię. Wyniki inwestycyjne uzależnione są od sytuacji na rynkach finansowych i skłonności do podejmowania ryzyka. Ubezpieczający musi liczyć się z możliwością utraty przynajmniej części wpłaconych środków, zwłaszcza w przypadku inwestowania środków w instrumenty o wysokim poziomie ryzyka. Niniejsze opracowanie nie ma charakteru rekomendacji dotyczącej instrumentów finansowych w rozumieniu zapisów Rozporządzenia Ministra Finansów z 19 października 2005 roku w sprawie informacji stanowiących rekomendacje dotyczące instrumentów finansowych, ich emitentów lub wystawców. Wszystkie prezentowane opinie są opiniami własnymi Skandii. Pomimo dołożenia należytej staranności przy sporządzeniu niniejszego dokumentu Skandia nie może zapewnić, że prezentowane opinie okażą się trafne, a sytuacja na rynku nie ulegnie zmianie, w szczególności w stosunku do określonych instrumentów finansowych. Opinie Skandii mogą się zmieniać bez obowiązku każdorazowego informowania o tym fakcie. Skandia, jego pracownicy, członkowie władz ani podmioty dominujące i stowarzyszone ze Skandią nie ponoszą jakiegokolwiek odpowiedzialności za działania lub zaniechania podjęte na podstawie niniejszego dokumentu, w szczególności za decyzje inwestycyjne podjęte na podstawie niniejszego komentarza ani za szkody poniesione w wyniku tych decyzji inwestycyjnych.

Aktualne informacje dotyczące oferty Skandii dostępne są na stronie internetowej www.skandia.pl